

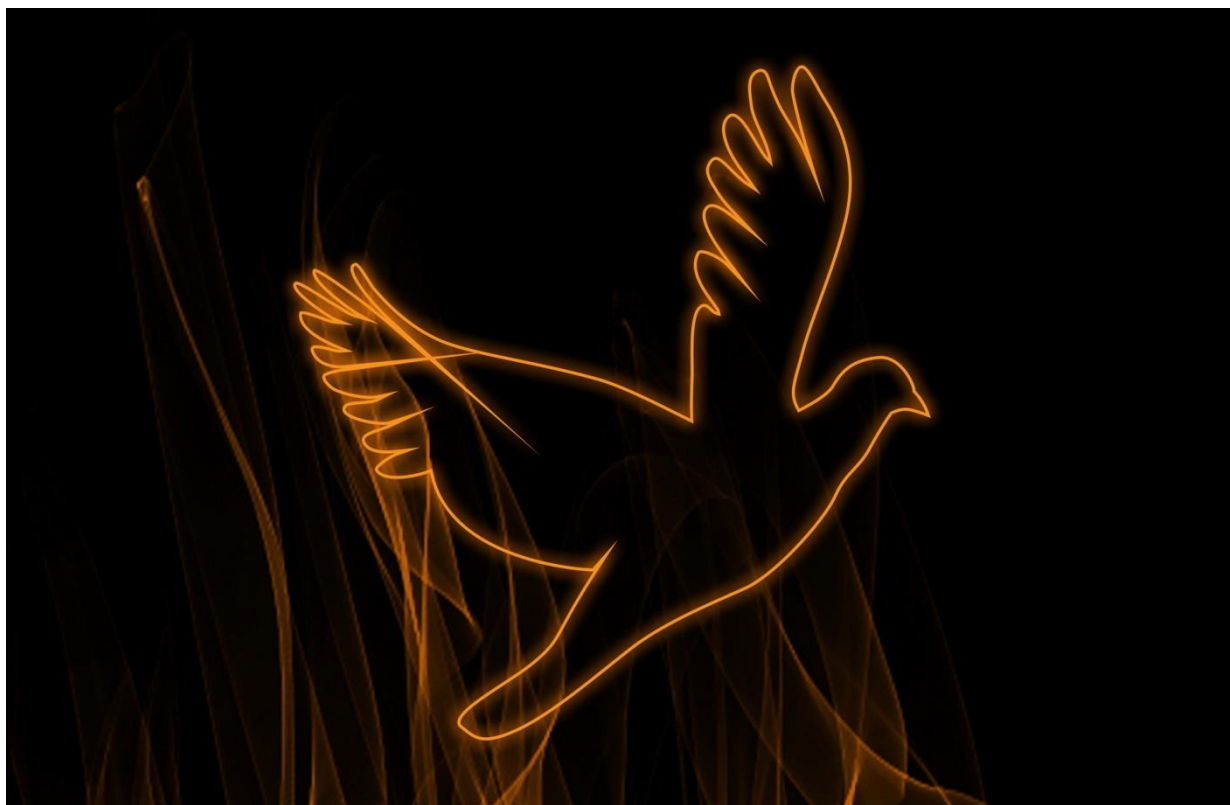
LECTIO DIVINA

SEGÉDANYAG

a szentmise evangéliumi szakaszához

Jn 20,19-23

Pünkösdvasárnap („B” év)

Vegyétek a Szentlelket!

PÉCSI EGYHÁZMEGYE

„REMÉNYT ÉS JÖVŐT ADOK NEKTEK”
(JEREMIÁS 29,11)

+ EVANGÉLIUM Szent János könyvéből

Vegyétek a Szentlelket!

Amikor a hét első napján (húsvétvasárnap) beesteledett, Jézus megjelent a tanítványoknak ott, ahol együtt voltak, pedig a zsidóktól való félelmükben zárva tartották az ajtót. Belépett és így szólt hozzájuk: „Békesség nektek!” Miután ezt mondta, megmutatta nekik a kezét és az oldalát. Az Úr láttára öröm töltötte el a tanítványokat. Jézus megismételte: „Békesség nektek! Amint engem küldött az Atya, úgy küldelek én is titeket.” E szavak után rájuk lehelt, és így folytatta: „Vegyétek a Szentlelket! Akinek megbocsátjátok bűneit, az bocsánatot nyer, s akinek nem bocsátjátok meg, az nem nyer bocsánatot.”

1. LECTIO – OLVASÁS

1.1. GÖRÖG SZÖVEG SZÓ SZERINTI FORDÍTÁSA

¹⁹ Οὔσης οὖν ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ σαββάτων, καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς· Εἰρήνη ὑμῖν.

Mikor aztán azon hét első napjának estéje volt, és az ajtók be voltak zárva, ahol a tanítványok voltak a zsidóktól való félelem miatt, jött Jézus és megállt középen és mondja nekik: „Béke nektek.”

²⁰ καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔδειξεν τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῖς. ἐχάρησαν οὖν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν κύριον.

És ezt mondva megmutatta nekik a kezeit és az oldalát. A tanítványok meglátva az Urat megörültek.

²¹ εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς πάλιν· Εἰρήνη ὑμῖν·καθὼς ἀπέσταλκέν με ὁ πατήρ, καὶ γὰρ πέμπω ὑμᾶς.

Mondta tehát nekik Jézus ismét: „Béke nektek: ahogy az Atya küldött engem, én is küldelek titeket.”

²² καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐνεφύσησεν καὶ λέγει αὐτοῖς· Λάβετε πνεῦμα ἅγιον·

És ezt mondva rájuk lehelt és mondja nekik: „Vegyétek a Szentlelket:

²³ ἂν τινῶν ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας ἀφέωνται αὐτοῖς ἂν τινῶν κρατῆτε κεκράτηνται.

ha valakiknek a bűneit megbocsátjátok, meg lesznek bocsátva nekik, ha valakiknek (a bűneit) megtartjátok, meg lesznek tartva.”

1.2. NOVA VULGATA ÉS MAGYAR FORDÍTÁSOK

NOVA VULGATA

Szent István Társulat fordítása

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat fordítása

Békés-Dalos Újszövetségi Szentírás

Károli Gáspár revideált fordítása

Simon Tamás László O.S.B. Újszövetség-fordítása

¹⁹ CUM ESSET ERGO SERO DIE ILLA PRIMA SABBATORUM, ET FORES ESSENT CLAUSAE, UBI ERANT DISCIPULI, PROPTER METUM IUDAEORUM, VENIT IESUS ET STETIT IN MEDIO ET DICIT EIS: “PAX VOBIS!”.

¹⁹ Amikor beesteledett, még a hét első napján megjelent Jézus a tanítványoknak, ott, ahol együtt voltak, bár a zsidóktól való félelmükben bezárták az ajtót. Belépett, megállt középen és köszöntötte őket: „Békesség nektek!”

¹⁹ Mikor azon a napon, a hét első napján este lett, és a helyiség ajtaja, ahol a tanítványok összegyűltek, be volt zárva a zsidóktól való félelem miatt, eljött Jézus, megállt középen, és azt mondta nekik: »Békesség nektek!«

¹⁹ ***Estefelé, még a hét első napján, együtt voltak a tanítványok, zárt ajtók mögött, mert féltek a zsidóktól. Akkor eljött Jézus, közéjük lépett és így szólt hozzájuk: „Békesség nektek!”***

¹⁹ Mikor azért estve vala, azon a napon, a hétnek első napján, és mikor az ajtók zárva valának, a hol egybegyűltek vala a tanítványok, a zsidóktól való félelem miatt, eljőve Jézus és megállta a középén, és monda nekik: Békesség néktek!

¹⁹ Aznap, a hét első napján este ott, ahol összegyűltek a tanítványok, a zsidóktól való félelmükben az ajtókat zárva tartották. Eljött Jézus, megállt középen, és így szólt hozzájuk: – Béke veletek!

²⁰ ET HOC CUM DIXISSET, OSTENDIT EIS MANUS ET LATUS. GAVISI SUNT ERGO DISCIPULI, VISO DOMINO.

²⁰ **E szavakkal megmutatta nekik kezét és oldalát. Az Úr láttára öröm töltötte el a tanítványokat.**

²⁰ Miután ezt mondta, megmutatta nekik a kezét és az oldalát. A tanítványok megörültek, amikor meglátták az Urat.

²⁰ ***E szavakkal megmutatta nekik kezét és oldalát. Az Úr láttára öröm töltötte el a tanítványokat.***

²⁰ És ezt mondván, megmutatá nekik a kezeit és az oldalát. Örvendezének azért a tanítványok, hogy látják vala az Urat.

²⁰ Miután így szólt, megmutatta nekik a kezét és az oldalát. Az Úr láttára öröm töltötte el a tanítványokat.

²¹ DIXIT ERGO EIS ITERUM: “PAX VOBIS! SICUT MISIT ME PATER, ET EGO MITTO VOS”.

²¹ **Jézus megismételte: „Békesség nektek! Amint engem küldött az Atya, úgy küldelek én is titeket.”**

²¹ Aztán újra szólt hozzájuk: »Békesség nektek! Amint engem küldött az Atya, úgy küldelek én is titeket.«

²¹ **„Békesség nektek!” – ismételte. „Amint engem küldött az Atya, úgy küldelek én is titeket.”**

²¹ *Ismét monda azért nekik Jézus: Békesség néktek! A miként engem küldött vala az Atya, én is akképen küldelek titeket.*

²¹ Jézus erre ismét ezt mondta nekik: – Béke veletek! Ahogy engem küldött az Atya, úgy küldelek én is titeket.

²² ET CUM HOC DIXISSET, INSUFFLAVIT ET DICIT EIS: “ACCIPITE SPIRITUM SANCTUM.

²² **Ezekkel a szavakkal rájuk lehelt, s így folytatta: „Vegyétek a Szentlelket!**

²² S miután ezt mondta, rájuk lehelt, és így szólt hozzájuk: »Vegyétek a Szentlelket!

²² ***E szavak után rájuk lehelt és folytatta: „Vegyétek a Szentlelket.***

²² *És mikor ezt mondta, rájuk lehelle, és monda nekik: Vegyetek Szent Lelket:*

²² Ezt mondván rájuk lehelt, és így folytatta: – Vegyétek a Szentlelket!

²³ QUORUM REMISERITIS PECCATA, REMISSA SUNT EIS; QUORUM RETINUERITIS, RETENTA SUNT”.

²³ **Akinek megbocsátjátok bűneit, az bocsánatot nyer, s akinek megtartjátok, az bűnben marad.”**

²³ Akiknek megbocsátjátok bűneiket, bocsánatot nyernek; akiknek pedig megtartjátok, azok bűnei megmaradnak.«

²³ ***Akinek megbocsátjátok bűneit, bocsánatot nyer, akinek pedig megtartjátok, az bűnben marad.”***

²³ *A kiknek bűneit megbocsátjátok, megbocsáttatnak azoknak; a kikéit megtartjátok, megtartatnak.*

²³ Akiknek megbocsátjátok a bűneit, azok bocsánatot nyernek, és akiket megőriztek, azok megmaradnak.

1.3. BEHATÁROLÁS

A jelenet a feltámadt Jézus és a tanítványai közötti első találkozást írja le. Az epizódot az Úrnak Mária Magdolnával (Jn 20,11-18), illetve Tamás apostollal (Jn 20,24-29) való találkozása veszi körül. De míg Mária Magdolna és Tamás is párbeszédbe lép Jézussal, addig ebben a jelenetben, ami a hét első napján (vasárnap) este játszódik, a tizenegy tanítvány nem szólal meg: az Úr az, aki beszél hozzájuk. A szakasz tehát a Jn 20,19-23 közötti versekben található.

1.4. SZÓ SZERINTI ÜZENET

Az evangélista hangsúlyozni kívánja:

- a keresztre feszített Jézus valóban feltámadt. A feltámadt Úr megdicsőült testén ott vannak a sebhelyek.
- az Úr tekintéllyel és hatalommal cselekszik továbbra is, amit finoman jelez az a gesztus is, hogy Jézus közepén állva beszél.
- a feltámadt Jézus Krisztussal való találkozás az igazi keresztény öröm forrása.
- Jézus ajándéka a béke és a Szentlélek, akit ugyanabban a teremben ajándékoz a tanítványainak (az utolsó vacsora helyszínén), mint ahol néhány napja Testét és Véréát adta oda nekik az eucharisztikus színek alatt.
- a Feltámadott, aki megbocsát tanítványainak - hiszen a „béke nektek” szavakkal köszönti őket-, azt a küldetést adja barátainak, hogy a Szentlélek segítségével a bűnbocsánatot és a kiengesztelődést közvetítsék mindenki felé.

1.5. KULCSSZAVAK RÖVID ELEMZÉSE

ἐνεφύσησεν (*enefüszészen*): rálehel (Jn 20,22)

A szó jelentésének hátterében a valamibe, valakibe belefújni, belelehelni, rálehelni áll. Ez a kifejezés csak itt található meg az Újszövetségben, de az Ószövetségben más igehelyeken is előfordul különböző formákban (Ter 2,7; 1Kir 17,21; Ez 37,9; Bölcs 15,11). A gesztus, amit Jézus tesz az a cselekedet, amivel a teremő Isten belelehel az élet leheletét az emberbe (Ter 2,7; Bölcs 15,11), illetve amivel Illés próféta feltámasztja a száreftai özvegyasszony fiát (1Kir 17,21), továbbá, ahogyan a prófétai szóra a Lélek ráfúj a megöltekre (Ez 37,9). Tehát az élet, a megújulás kapcsolódik e kifejezéshez. Vagyis a Szentlélek, akit a tanítványokra(/-ba) lehel Jézus, a bűnbocsánat általi megújulást segíti.

λάβετε (*lábete*): vegyétek! (Jn 20,22)

Ez a felszólító alak az evangéliumokban mindig Jézushoz kapcsolódik: a Mester az utolsó vacsorán arra hívja a tanítványait, hogy vegyék és egyék az ő Testét (Mt

26,26; Mk 14,22), illetve, hogy igyanak a kehelyből (Lk 22,17). Majd Pilátus az, aki azt mondja a zsidó vezetőknek, hogy vegyék Jézust, és ők ítélkezzenek felette törvényeik alapján (Jn 18,31), illetve, hogy feszítsék őt keresztre (Jn 19,6). Végül a feltámadt Úr az, aki szintén az utolsó vacsora termében megjelenve az apostoloktól azt kéri, hogy vegyék a Szentlelket a kiengesztelődés szolgálatához (Jn 20,22).

Vagyis ez a szó a húsvéti eseményekhez vezet: az a Jézus, aki az utolsó vacsorán Testét és Véréát ajándékozta a tanítványainak az Oltáriszentségben, ténylegesen is meghalt a kereszten, hogy felszabadítsa az embert a bűnből. Majd valóban feltámadt, és Szentlelkét adta oda az apostoloknak a bűnök megbocsátására. A „vegyétek” kifejezés arra bátorítja őket és minden embert, hogy valóban fogadják be az Urat és a Szentlelket. Ez a szó továbbá azt is kifejezi, hogy szoros kapcsolat van az Oltáriszentség, a Szentlélek és a bűnbocsánat között.

1.6. KONTEXTUÁLIS – KÁNONI PÁRHUZAMOK

Párhuzamok János evangéliumán belül

Jn 1,33 “Magam sem ismertem, de aki vízzel kereszteni küldött, azt mondta: Akire látod, hogy leszáll a Lélek s rajta is marad, az majd Szentlélekkel fog kereszteni.”

Jn 7,39 “Ezt a Lélekről mondta, amelyben a benne hívők részesülnek. A Lélek ugyanis még nem jött el, mert még nem dicsőült meg Jézus.”

Jn 9,22 “A szülők azért beszéltek így, mert féltek a zsidóktól. A zsidók ugyanis elhatározták, hogy azt, aki Messiásnak vallja, kizárják a zsinagógából.”

Jn 14,27 “Békességet hagyok rátok. Az én békémet adom nektek. Nem úgy adom nektek, ahogy a világ adja. Ne nyugtalankodjék a szívetek, s ne csüggedjen.”

Jn 15,11 “Ezeket azért mondom nektek, hogy az én örömöm legyen bennetek is, és teljes legyen az örömötök.”

Jn 16,16 “Rövid idő s már nem láttok, ismét rövid idő s viszontláttok.”

Jn 16,22 “Így most ti is szomorúak vagytok. De viszontlátlak benneteket, s akkor majd örül a szívetek, és örömötöket nem veheti el tőletek senki.”

Jn 17,18 “Amint te a világba küldtél, úgy küldöm én is őket a világba.”

Jn 19,34 “az egyik katona oldalába döfte a lándzsáját. Nyomban vér és víz folyt belőle.”

Jn 20,1 “A hét első napján, kora reggel, amikor még sötét volt, Mária Magdolna kiment a sírhoz. Észrevette, hogy a követ elmozdították a sírtól.”

Jn 20,25.27 “A tanítványok elmondták: „Láttuk az Urat!” De kételkedett: „Hacsak nem látom kezén a szegek nyomát, ha nem helyezem ujjamat a szegek helyére, és oldalába nem teszem a kezem, nem hiszem.” “Aztán Tamáshoz fordult: „Nyújtsd ide az ujjadat és nézd kezemet! Nyújtsd ki a kezedet és tedd oldalamba! S ne légy hitetlen, hanem hívő!”

Szinoptikus párhuzamok

Mt 18,18 “Bizony mondom nektek: amit megkötök a földön, a mennyben is meg lesz kötve, s amit feloldotok a földön, a mennyben is fel lesz oldva.”

Mt 28,16-20 “A tizenegy tanítvány elment Galileába, arra a hegyre, ahova Jézus rendelte őket. Amint meglátták, leborultak előtte, bár néhányan kételkedtek. Jézus odalépett hozzájuk, és így szólt: „Én kaptam minden hatalmat égen és földön. Menjetek tehát, tegyétek tanítványommá mind a népeket! Kereszteljétek meg őket az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevére, és tanítsátok meg őket mindannak a megtartására, amit parancsoltam nektek. S én veletek vagyok mindennap, a világ végéig.”

Mk 16,14-18 “Végül a tizenegyet jelent meg, amikor egyszer asztalnál ültek. Szemükre vetette hitetlenségüket és keményszívűségüket, hogy nem hittek azoknak, akik feltámadása után látták. Aztán így szólt hozzájuk: „Menjetek el az egész világra, és hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek. Aki hisz és megkeresztelkedik, üdvözülni fog, aki nem hisz, az elkárhozik. Akik hisznek, azokat ezek a jelek fogják kísérni: Nevemben ördögöt űznek, új nyelveken beszélnek, kígyókat vehetnek kezükbe, és ha valami mérget isznak, nem árt nekik, ha pedig betegekre teszik a kezüket, azok meggyógyulnak.”

Lk 24,16 “De szemük képtelen volt felismerni.”

Lk 24,36-49 “Míg ezekről beszélgettek, egyszer csak megjelent köztük és köszöntötte őket:

„Békesség nektek!” Ijedtükben és félelmükben azt vélték, hogy szellemet látnak. De ő így szólt hozzájuk: „Miért ijedtetek meg, s miért támad kétely szívetekben? Nézzétek meg a kezem és a lábam! Én vagyok. Tapogassatok meg és lássatok! A szellemnek nincs húsa és csontja, de mint látjátok, nekem van.” Ezután megmutatta nekik kezét és lábát. De örömszüszükben még mindig nem mertek hinni és csodálkoztak. Ezért így szólt hozzájuk: „Van itt valami ennivalótok?” Adtak neki egy darab sült halat. Fogta és a szemük láttára evett belőle. Aztán így szólt hozzájuk: „Ezeket mondtam nektek, amikor még veletek voltam, hogy be kell teljesednie mindannak, amit rólam Mózes törvényében, a prófétákban és a zsoltárokból írtak.” Ekkor megnyitotta értelmüket, hogy megértsék az Írásokat, s így folytatta: „Meg van írva, hogy a Messiásnak szenvednie kell, és harmadnap fel kell támadnia a halálból. Nevében megtérést és bűnbocsánatot kell hirdetni minden népnek Jeruzsálemtől kezdve. Ti tanúi vagytok ezeknek. Én meg kiárasztom rátok Atyám ígérését. Maradjatok a városban, míg fel nem öltöttek a magasságból való erőt.”

Kánoni elemzés (párhuzamok a Szentírás más könyveiben)

Ter 2,7 “Akkor az Úristen megalkotta az embert a föld porából és orrába lehelte az élet leheletét. Így lett az ember élőlény.”

Ez 37,9 “Ekkor így szólt hozzám: „Jövedölj az éltető leheletről, jövedölj, emberfia, és mondd az éltető leheletnek: ezt mondja az Úr, az Isten: Gyere elő a négy szél hazájából, és fújj ezekre a halottakra, hogy megelevenedjenek.”

Bölcs 15,11 “mert nem ismeri azt, aki alkotta és aki tevékeny lelket lehelt bele, és belelehelte az élet leheletét.”

ApCsel 1,8 “De megkapjátok a Szentlélek rátok leszálló erejét, és tanúim lesztek Jeruzsálemben s egész Júdeában és Szamáriában, sőt egészen a föld végső határáig.”

2. MEDITATIO – ELMÉLKEDÉS

2.1. PATRISZTIKUS NÉZŐPONT

Ruszei Szent Fulgentius: Azt olvastuk az olvasmányban, hogy az apostolok nyelveken kezdenek el beszélni. Mit is jelenthet ez? Jézus Krisztus rájuk hagyta és bízta tanítását, rájuk bízta az Egyház felépítését. Ebből kifolyólag nem jelenthet mást, minthogy az Egyház minden nyelven meg tud szólalni, minden nyelven tudja hirdetni az Evangéliumot, azaz egy népet sem zár ki az üdvösségből, minden néphez igyekszik eljuttatni Krisztus Urunk hírét és üzenetét. Mit mondanak róluk az emberek? „Teleítették magukat édes borral.” (ApCsel 2,13b). Vessük ezt össze az Úr Jézus kijelentésével: „Új bort sem töltenek régi tömlőkbe. De ha mégis, kiszakadnak a tömlők, a bor kiömlik, s a tömlők tönkremennek. Az új bort új tömlőbe öntik, így ez is, az is megmarad.” (Mt 2,17). Valóban, ők „új tömlőkké” váltak, melyet a szentség kegyelmével töltöttek fel. Kitől ered ez? A Szentlélektől, akit az Úr elküldött. Ünnepeljetez hát ezen a napon mint Krisztus Testének tagjai, szemléljétek az egész Egyházat, gondolatok annak egységére és imádkozzatok érte! Kerüljétek mindent, ami az egységet sértené!

2.2. TANÍTÓHIVATALI NÉZŐPONT

2.2.1. KATOLIKUS EGYHÁZ KATEKIZMUSA

696. Tűz. Míg a víz a Szentlélekben adott élet születését és termékenységet jelezte, a tűz a Szentlélek cselekedeteinek átalakító erejét szimbolizálja. Illés próféta, aki „mint tűzvész jött, és szava lángolt, mint az égő kemence” (Sir 48,1), imádsága által tüzet hozott le az égből a Kármel-hegyi áldozatra mint a Szentlélek tüzének előképét, mely átalakít mindent, amit megérint. Keresztelő János, „aki Illés erejében és »lelkében«, (Lk 1,17) jár az Úr előtt, úgy hirdeti Krisztust, mint „aki Szentlélekben és tűzben fog keresztelni” (Lk 3,16), abban a Szentlélekben, akiről Jézus mondja később: „Azért jöttem, hogy tüzet gyújtsak a földön. Mi mást akarnék, mint hogy lángra lobbanjon.” (Lk 12,49) A Szentlélek „lángnyelvek alakjában” száll a tanítványokra pünkösdi reggelén, és tölti el őket. A lelki hagyomány megtartja a tűz szimbolikáját, mint ami a legjobban kifejezi a Szentlélek működését: „Ne oltsátok ki a Lelket” (1Tesz 5,19).

726. A Szentlélek küldetésének végén Mária lesz az „asszony”, az új Éva, „az élők anyja”, „a teljes Krisztus” anyja. Ilyen minőségében látjuk együtt a Tizenkettővel: „egy szívvel, egy lélekkel áhítatosan imádkozva” (ApCsel 1,14) „az utolsó idők” hajnalán, amelyet a Szentléleknek kellett ébreszteni pünkösdkor az Egyház kinyilvánításával.

731. Pünkösöd napján (a hét húsvéti hét végén) Krisztus húsvétja a Szentlélek kiáradásában teljeseedik be, aki mint isteni személy nyilvánítatik ki, adatik és közöltetik: az Úr Krisztus a maga teljességéből bőségesen árasztja a Lelket.

732. Ezen a napon a Szentháromság teljesen ki lett nyilatkoztatva. E naptól kezdve a Krisztus által hirdetett Ország megnyílik azoknak, akik benne hisznek: a test alázatában és a hitben már részesednek a Szentháromság közösségében. A Szentlélek a maga szüntelen eljövetele által vezeti be a világot „a végső időkbe”, az Egyház idejébe, az Országba, amely már örökségként a birtokunkban van, de még nem teljeseedett be:

Láttuk az igaz Világosságot, megkaptuk az égi Lelket, megtaláltuk az igaz hitet: imádjuk az oszthatatlan Háromságot, mert Ő üdvözített minket.

737. Krisztus és a Szentlélek küldetése az Egyházban, Krisztus testében és a Szentlélek templomában teljeseedik be. Ez az összekapcsolt küldetés ettől kezdve Krisztus híveit bekapcsolja az Ő közösségébe az Atyával a Szentlélekben: a Lélek előkészíti az embereket, kegyelmével megelőzi, hogy Krisztushoz vonzza őket. Ő nyilvánítja ki nekik a föltámadott Urat, eszükbe juttatja szavait és fölnyitja lelküket, hogy megértsék halálát és föltámadását. Jelenvalóvá teszi számukra Krisztus misztériumát, leginkább az Eucharishtiában, hogy megbékéltesse őket, és bevezesse az Istennel való közösségbe, és segítse őket, hogy „sok gyümölcsöt” hozzanak.

738. Így az Egyház küldetése nem hozzáadatik Krisztus és a Szentlélek küldetéséhez, hanem ennek szentsége: az Egyház, mivel egészében és minden tagjában arra küldetik, hogy a Szentháromság közösségének misztériumát hirdesse és tanúsítsa, megvalósítsa és terjessze:

Megismételjük, hogy mi valamennyien, miután egy és ugyanazon Lelket kaptuk, tudniillik a Szentlelket, valamiképpen egymással és Istennel eggyé válunk. Jóllehet ugyanis sokan vagyunk és Krisztus az Atya és a saját Lelkét adja mindegyikünknek, hogy bennünk lakják, e Lélek egy és oszthatatlan, aki a különálló lelkeket (...) önmaga által egységbe fogja, és önmagában valami egyként jeleníti meg. Miként ugyanis „Krisztus” szent testének ereje egy testhez tartozóvá teszi azokat, akikben jelen van, oly módon – gondolom – Istennek mindenkiben benne lakó, egy és oszthatatlan Lelke mindenkit lelki egységbe forraszt.

739. Mivel a Szentlélek Krisztus Kenete, ezért Krisztus, a test Feje kiárasztja Őt a tagjaiba, hogy táplálja és gyógyítsa őket, kölcsönös tevékenységeiket rendezze, éltesse, tanúnak küldje őket, s az Atyának följánlott áldozatához és közbenjárásához társítsa őket az egész világ javára. Krisztus Testének tagjaival az Egyház szentségei által közli Szent és Megszentelő Lelkét (ez lesz a tárgya a Katekizmus második részéne).

740. Isten e „csodatettei” – melyeket Krisztus az Egyház szentségeiben ajánl föl a híveknek – gyümölcszeit a Krisztusban való Lélek szerinti új életben termik meg (ez lesz a tárgya a Katekizmus harmadik részének).

741. „Gyöngeségünkben segítségünkre siet a Lélek, mert még azt sem tudjuk, hogyan kell helyesen imádkoznunk. A Lélek azonban maga jár közben értünk, szavakba nem önthető sóhajtozásokkal” (Róm 8,26). A Szentlélek, Isten műveinek alkotómestere az imádságnak is tanítómestere (ez lesz a tárgya a Katekizmus negyedik részének).

830. A „katolikus” szó azt jelenti, „egyetemes”, mind a „teljesség”, mind az „épség” tekintetében. Az Egyház kettős értelemben katolikus:

Katolikus, mert Krisztus van jelen benne. „Ahol Jézus Krisztus van, ott van a katolikus Egyház.” Benne Krisztus testének, mely egyesült a Fővel, teljessége létezik, ami magában foglalja, hogy az Ő szándéka szerint megkapja Tőle „az üdvösség eszközeinek teljességét”: az igaz és teljes hitvallást, a teljes szentségi életet és az apostoli jogfolytonosságban fölszentelt szolgálatot. Ebben az alapvető értelemben az Egyház pünkösöd napján katolikus volt, és az marad Krisztus visszajövetelének napjáig.

1076. Pünkösöd napján a Szentlélek kiáradása által az Egyház kinyilvánított a világnak. A Szentlélek ajándéka új időt nyit „a misztérium rendjében”: az Egyház idejét, melynek folyamán Krisztus Egyházának liturgiája által nyilvánítja ki, teszi jelenvalóvá és közli üdvözítő művét, „amíg el nem jön” (1Kor 11,26). Az Egyház ezen idejében Krisztus már él és cselekszik Egyházában és Egyházával ennek az új időnek sajátos új módján. Cselekszik a szentségek által; Kelet és Nyugat közös hagyománya ezt „szentségi ökonómiának” nevezi; ez az ökonómia Krisztus húsvéti misztériumai gyümölcseinek közlése (vagy „kiszolgáltatása”) az Egyház „szentségi” liturgiájának ünneplésében.

1287. A Léleknek ez a teljessége azonban nem maradt egyedül a Messiásé, hanem közölni kellett az egész messiási néppel. Krisztus ismételtlen megígérte a Lélek e kiáradását, és az ígéretet először húsvét napján, majd még ragyogóbban pünkösödkor teljesítette. A Szentlélektől eltelve kezdik az Apostolok hirdetni „Isten nagy tetteit” (ApCsel 2,11); és Péter elmagyarázza, hogy a Léleknek ez a kiáradása a messiási idők jele. Akik akkor hittek az Apostolok prédikációjának és megkeresztelkedtek, elnyerték a Szentlélek ajándékát.

2623. Pünkösöd napján az Ígéret Lelke kiáradt a tanítványokra, akik „mind együtt voltak ugyanazon a helyen” (ApCsel 2,1), Őt várva „mind ... állhatatosan egy szívvel és egy lélekkel imádkoztak” (ApCsel 1,14). A Lélek, aki tanítja az Egyházat és eszébe juttatja mindazt, amit Jézus mondott, az imádságos életre is nevelni fogja.

599. Jézus erőszakos halála nem szerencsétlen körülmények összjátékának gyümölcse volt. Isten tervének misztériumához tartozik, ahogy ezt Szent Péter már első, pünkösdi beszédében a jeruzsálemi zsidóknak elmagyarázta: Ezt az embert „Isten elhatározott terve és előretudása szerint” (ApCsel 2,23) árulták el. Ez a bibliai kifejezőmód nem azt jelenti, hogy azok, akik Jézust „elárulták”, egy Isten által előre megírt jelenet passzív végrehajtói lettek volna.

597. Figyelembe véve Jézus perének történeti összetettségét, ami az evangéliumi elbeszélésekből kiviláglik, továbbá bármekkora a per résztvevőinek (Júdás, a főtanács, Pilátus) személyes bűne, amit egyedül Isten ismer, a jeruzsálemi zsidók egyetemességét nem lehet felelőssé tenni – a fölbujtott sokaság kiabálása, illetve a pünkösöd utáni megtérésre buzdító beszédekben elhangzó, mindenkinek szóló szemrehányások ellenére sem. Amikor Jézus a kereszten megbocsátott – és az Ő nyomában Péter is –, a magyarázatot a jeruzsálemi zsidók és vezetőik „tudatlanságában” jelölte meg. Még kevésbé szabad a nép „az ő vére mirajtunk és gyermekeinken” (Mt 27,25) kiáltásából –

ami egy jóváhagyási formula – kiindulva a felelősséget térben és időben más zsidókra kiterjeszteni:

Az Egyház a II. Vatikáni Zsinaton ugyanígy nyilatkozott: „Mindaz, ami az Ő szenvedésében történt, sem az akkor élő zsidóknak, sem a mai zsidóknak nem számítható be megkülönböztetés nélkül. (...) a zsidókat (...) nem szabad Istentől elvetettnek vagy átkozottnak tekinteni, mintha ez következne a Szentírásból.”

674. A Messiás dicsőséges eljövetele a történelem bármely pillanatában attól függ, hogy elismeri-e Őt „egész Izrael”, melynek egy része megátalkodott a „hitetlenségben” (Róm 11,20) Jézussal kapcsolatban. Szent Péter mondja pünkösöd után a jeruzsálemi zsidóknak: „Tartsatok tehát bűnbánatot és térjete meg, hogy eltöröltsenek bűneitek, hogy eljőjjön az Úr színe előtt a megbékélés ideje, és Isten elküldje Őt, aki számotokra Krisztussá rendeltetett, Jézust, akit az égnek kellett befogadnia egészen a nagy megújulás napjáig, amit Isten megmondott szent prófétái ajka által” (ApCsel 3,19–21). És Pál visszhangozza: „Ha már elvetésük megbékélése a világnak, mi más lesz a föl vételük, mint élet a halálból” (Róm 11,15). A zsidók összességének belépése a messiási üdvösségbe az összes pogányok után valósítja meg Isten népe számára „Krisztus teljességét” (Ef 4,13), amelyben „Isten lesz minden mindenben” (1Kor 15,28).

715. A közvetlenül a Szentlélek elküldésére vonatkozó prófétai szövegek olyan jövendölések, amelyekben Isten népének szívéhez szól az Ígérek nyelvén, a szeretet és a hűség hangnemében, aminek beteljesülését Szent Péter fogja kikiáltani pünkösöd reggelén. Ezen ígéretek szerint „az utolsó időkben” az Úr Lelke meg fogja újítani az emberek szívét azáltal, hogy beléjük vési az új Törvényt; Ő fogja összegyűjteni a szétszórta és megosztott népeket, és megbékélteti őket; az első teremtetést átformálja, és ott az emberekkel fog lakni Isten békességben.

1152. Szentségi jelek. Pünkösöd óta a Szentlélek a megszentelést Egyháza szentségi jelein keresztül végzi. Az Egyház szentségei nem szüntetik meg a kozmosz és a társadalmi élet jeleinek és szimbólumainak egész gazdagságát, hanem megtisztítják és fölhasználják azokat. Ezenfölül beteljesítik mindazt, amit az Ószövetség ősképekben és előképekben előre jelzett. Ezen kívül beteljesítik az ószövetségi előképeket, jelzik és megvalósítják a Krisztus által szerzett üdvösséget, s előképként jelzik és elővételezik a mennyei dicsőséget.

1226. Az Egyház Pünkösöd napjától kezdve ünnepelte és kiszolgáltatta a szent keresztséget. Szent Péter így beszélt a sokasághoz, melyet prédikációja a szíve mélyén érintett meg: „Tartsatok bűnbánatot és kerestelkedjék meg mindegyiktek Jézus Krisztus nevében bűneitek bocsánatára, és megkapjátok a Szentlélek ajándékát” (ApCsel 2,38). Az Apostol és munkatársai a keresztséget mindazoknak fölajánlják, akik hisznek Jézusban: zsidóknak, istenfélőknek, pogányoknak. A keresztség mindig a hithez kötöten jelenik meg: „Higgy az Úr Jézusban, és üdvözlösz te és a háza népe!” – mondja Szent Pál börtönőrének Filippiben. Az elbeszélés így folytatódik: „azonnal megkerestelkedett hozzátartozóival együtt” (ApCsel 16,31–33).

1302. A szertartásból nyilvánvaló, hogy a bérálás szentségének hatása a Szentlélek sajátos kiáradása, amint az egykor, pünkösöd napján az Apostolokkal történt.

1556. Azért, hogy nemes küldetésüket méltó módon betölthessék, „e nagy hivatalok betöltéséhez az apostolok Krisztustól a leszálló Szentlélek különleges kiadását nyerték, ők maguk pedig kézrátétellel adták tovább munkatársaiknak azt a lelki adományt, mely a püspökszentelésben jutott el mihozzánk”.

767. „A mű elkészülte után, melyet az Atya a Fiúra bízott, hogy elvégezze a földön, pünkösdkor elküldetett a Szentlélek, hogy szüntelenül megszentelje az Egyházat.” Az Egyház ekkor lett „nyilvánossá a sokaság előtt, és az igehirdetés által megkezdődött az evangélium terjedése a nemzetek között”. Mivel az Egyház minden ember „összehívása” az üdvösségre, természete szerint missziós, Krisztus küldi az összes néphez, hogy minden embert tanítvánnyá tegyen.

775. „Az Egyház Krisztusban mintegy szentsége, azaz jele és eszköze az Istennel való bensőséges egyesülésnek és az egész emberi nem egységének”: hogy az emberek Istennel való bensőséges egyesülésének szentsége legyen, ez az Egyház elsődleges célja. Mivel az emberek közötti közösség az Istennel való egységben gyökerezik, az Egyház az emberi nem egységének is szentsége. Az Egyházban ez az egység már alakul, mivel az embereket összegyűjti „minden nemzetből, törzsből, népből és nyelvből” (Jel 7,9); ugyanakkor az Egyház „jele és eszköze” e még alakuló egység tökéletes megvalósulásának.

798. A Szentlélek „tekintendő a test minden részében mindenfajta élet- és valóban üdvös tevékenység principiumának.” Sokféle módon tevékenykedik az egész test épülésére a szeretetben: Isten Igéje által, akinek „van hatalma építeni” (ApCsel 20,32), a keresztség által, mellyel Ő alkotja Krisztus testét; a szentségek által, melyek gyarapítják és gyógyítják Krisztus tagjait; az „apostolok kegyelme által”, mely „kiemelkedik” az Ő ajándékai közül, az erények által, melyek segítenek jót cselekedni, végül sokféle különleges kegyelem által (melyeket karizmáknak neveznek), melyekkel Ő teszi „alkalmassá és készségessé” a hívőket „különböző tevékenységek vagy hivatalok vállalására az Egyház megújítása és továbbépítése érdekében”.

796. Krisztus és az Egyház, a Fő és a test tagjainak egysége magában foglalja a kettő megkülönböztetését is egy személyes kapcsolatban. Ezt gyakran a vőlegény és menyasszony képével fejezik ki. A `Krisztus az Egyház vőlegénye' képet a próféták előkészítették és Keresztelő János meghirdette. Az Úr önmagát „a Vőlegénynek” nevezi. Az Apostol az Egyházat és minden hívőt, testének tagját, úgy mutatja be, mint menyasszonyt, akit ő Krisztussal, az Úrral „eljegyzett”, hogy egy Lélek legyen vele. Az Egyház a szeplőtelen Bárány szeplőtelen menyasszonya, akit „Krisztus szeretett”, akiért odaadta önmagát, hogy „megszentelje őt” (Ef 5,26), akit örök szövetséggel magához kapcsolt, és úgy gondoskodik róla állandóan, mint a saját testéről.

„A teljes Krisztus, Fő és Test, sokból egy. (...) Akár a Fő beszél, akár a tagok beszélnek, Krisztus szól: beszél a Fő nevében és beszél a test nevében. De mi mondatott? »Ketten egy testben lesznek. Nagy titok ez, én Krisztusra és az Egyházra vonatkoztatom« (Ef 5,31–32). És maga az Úr mondja az Evangéliumban: »Tehát már nem ketten vannak, hanem egy test« (Mt 19,6). Mert, miként tudjátok, a két személy újra egy lesz a házastársi egyesülésben. (...) »Vőlegénynek« mondja magát a Fő, és »menyasszonynak« a test nevében.”

813. Az Egyház forrását tekintve egy: „E misztérium végső mintaképe és elve a Szentháromság egy Isten személyeinek, az Atyának és a Fiúnak a Szentlélekben való egysége”. Az Egyház Alapítóját tekintve egy: Ő, „a megtestesült Fiú (...) kereszthalála által minden embert kiengesztelt Istennel, egy népben és egy testben állítva helyre valamennyiük egységét”. Az Egyház „lelkét” tekintve egy: „A Szentlélek, aki a hívőkben lakik, s betölti és kormányozza az egész Egyházat, hozza létre a hívők e csodálatos közösségét, és Krisztusban oly szorosan kapcsol össze mindenkit, hogy az Egyház egységének elve lesz”. Tehát az Egyház lényegéhez tartozik, hogy egy legyen:

„Ő titokzatos csoda! Bizony egy mindenek Atyja, egy mindenek Igéje is, és egy a Szentlélek, és Ő mindenütt jelen van. Egyetlen Szűz Anya van; és én szeretem őt Egyháznak nevezni.”

1097. Az Újszövetség liturgiájában minden liturgikus cselekmény, főleg az Eucharisztia és a szentségek ünneplése Krisztus és az Egyház találkozása. A liturgikus közösség egységet alkot a „Szentlélek közösségének erejéből”, aki Isten gyermekeit Krisztus egyetlen Testébe kapcsolja össze. Ez az egység meghalad minden emberi, nemzeti, kulturális és társadalmi köteléket.

1108. A Szentlélek küldetésének célja minden liturgikus cselekményben az, hogy közösségben legyünk Krisztussal az Ő testének gyarapodására. A Szentlélek mintegy az Atya szőlőtőjének nedve, mely a szőlővesszőkben hozza meg a termést. A liturgiában a Szentlélek és az Egyház bensőséges együttműködése valósul meg. Ő, a közösség Lelke, fogyatkozhatatlanul megmarad az Egyházban, és ezért az Egyház az isteni közösség nagy szentsége, mely összegyűjti Isten szétszórt gyermekeit. A Lélek gyümölcse a liturgiában a Szentháromsággal való közösség és a tőle elválaszthatatlan testvéri közösség.

1109. Az epiklézis azt is kéri, hogy a jelenlévők teljes közösséget alkossanak Krisztus misztériumában. „A mi Urunk, Jézus Krisztus kegyelmének, az Atyaisten szeretetének és a Szentlélek közösségének” (2Kor 13,13) mindig velünk kell maradnia és gyümölcsöt kell hoznia az eucharisztikus ünneplés után is. Az Egyház tehát kéri az Atyát, hogy küldje el a Szentlelket, aki a hívők életét Istennek szóló élő áldozattá teszi azáltal, hogy lélekben Krisztus képmásává válnak, vállalják az Egyház egységének gondját és részesednek az Egyház küldetésében a tanúságtétellel és a szeretetszolgálattal.

2.2.2. PÁPAI GONDOLATOK

SZENT VI. PÁL PÁPA EVANGELII NUNTIANDI KEZDETŰ APOSTOLI BUZDÍTÁSA

75. Nem képzelhető el evangelizáció a Szentlélek működése nélkül. A názáreti Jézusra keresztsége pillanatában leszáll a Szentlélek, miközben az Atya szava hallatszik: „Ez az én szeretett Fiam, akiben kedvem telik”. Ezek a szavak magukba foglalják Jézus kiválasztását és küldetését. „A Szentlélek vezette” a pusztába, ahol megvívja döntő harcát és kiállja a legnagyobb próbát, mielőtt megkezdí működését. „A Szentlélek erejével” tér vissza Galileába, és Názáretben kezdi el igehirdetését, önmagára alkalmazva Izajás sorait: „Az Úr lelke rajtam.” Majd így szól: „Ma beteljesült az Írás”. A tanítványoknak, mielőtt elküldi őket, ezt mondja: „Vegyétek a Szentlelket”.

Ténylegesen csak a Szentlélek eljövetele után, a Pünkösöd napján kezdik meg az apostolok evangelizáló munkájukat az egész világon. Péter Joel próféciájának teljesülésével magyarázza az eseményt: „Kiárasztom Lelkemet”. Pétert eltölti a Szentlélek, amikor a népnek Jézusról, Isten Fiáról beszél. Pál is eltelik Szentlélekkel, mielőtt az apostoli munkának szenteli magát. Istvánt is Szentlélekkel telve választották meg a diakónusi szolgálatra és később ez képesíti a vértanúságra. A Szentlélek, aki szavakat adott Péter, Pál és a többi apostolok ajkára, leszállt „azokra is, akik meghallgatták a beszédet”.

Az egyház a Szentlélek vigasztalásával telve növekszik. A Szentlélek az egyház Lelke. Ő érteti meg a hívekkel Jézus tanításának, igazságainak mélyebb értelmét. Mint az egyház kezdetén, ma is ő munkálkodik mindazokban, akik az evangéliumot továbbadják: ha hagyják, hogy a Szentlélek birtokba vegye és vezesse őket. A Szentlélek ad ajkukra oly szavakat, amelyek nem tőlük maguktól valók – és ugyanakkor a Szentlélek készíti fel a hallgatók lelkét is, hogy megnyíljanak a Jó Hír és az Isten Országának hirdetése előtt.

Az evangelizáció jó módszerei fontosak, de soha, a legkiválóbb módszerek sem pótolhatják a Szentlélek csendes munkáját. Bármekkora legyen is a hithirdető tudása, mindez semmi, ha a Szentlélek nem kíséri. Őnélküle a leghatásosabb érvelés sem ér semmit. A legcsodálatosabb szociológiai vagy pszichológiai rendszerek is értéktelenek a Szentlélek segítségével nélkül. Napjainkban –mondhatni – újból a Szentlélek kivételes korának társai vagyunk. Újból föl akarják őt fedezni, úgy, ahogyan a Szentírás elénk tárja. Boldogságot ad, ha valaki az ő irányításának engedi át magát. Sokan csak órá akarnak figyelni, őtőle akarják magukat vezettetni. A Szentléleknek az egész egyház életében döntő szerepe van, de elsősorban az evangelizációs küldetésben nyilvánkozik meg. Nem ok nélkül kezdődik az evangelizáció a Szentlélek sugallatára Pünkösöd hajnalán.

Úgy mondhatni: a Szentlélek az evangelizáció fő munkálója. Ő indít az evangélium hirdetésére, és ő készíti fel bensőleg a szíveket, hogy befogadják az üdvösség szavát. De azt is mondhatjuk, hogy ő az evangelizáció célja és beteljesülése: ő alkotja meg az „új teremtményt”, az új embert. Ennek az új embernek kialakítása az evangelizáció célja, a sokféleség egységében az egyházi közösségen belül. A Szentlélek segítségével hatol be az evangélium a világ szívébe, mert a Szentlélek segít felismerni az „idők jeleit”, az Isten jeleit, amelyeket az evangelizáció fölfedez és az emberek életében megvilágít. (...)

SZENT II. JÁNOS PÁL PÁPA REDEMPTOR HOMINIS KEZDETŰ ENCIKLIKÁJA

19. Az Egyház felelős az igazságért

Így a II. Vatikáni Zsinat tanításának fényében az is láthatóvá válik, hogy az Egyház mint közösség is felelős az isteni igazságért. Megrendüléssel hallgatjuk Krisztus szavát, aki ezt mondta: „A tanítás, amelyet hallotok, nem az enyém, hanem az Atyáé,

aki küldött engem”. Nemde Mesterünk e mondatában láthatóvá válik a felelősség az isteni igazságért – mely

„Istennek sajátja” –, ha még az is, aki az „egyszülött Fiú”, aki „az Atya ölen él”, amikor mint próféta és mester átadja ezt az igazságot, fontosnak tartja hangsúlyozni, hogy teljesen összhangban cselekszik ennek isteni forrásával? Ugyanennek a hűségnek az Egyház hite lényeges részének is kell lennie, akár tanítja, akár megvallja azt.

A hit mint az ember lelkébe árasztott természetfölötti erény Isten megismerésében részesít, amikor válaszolunk az Ő kinyilatkoztatott szavára. Ez pedig megköveteli, hogy amikor az Egyház vallja és tanítja a hitet, szorosan eggyé váljon az isteni igazsággal és úgy valósítsa meg azt az élet tetteiben, hogy valóban „értelmes hódolatnak” lehessen nevezni. Maga Krisztus e hűség biztosítása érdekében megígérte Egyházának, hogy az igazság Lelke különlegesen fogja támogatni, megajándékozva a tévedhetetlenséggel azokat, akikre rábízta, hogy tanítsák és adják tovább az igazságot – amint ezt már az I. vatikáni zsinat meghatározta, a II. Vatikáni Zsinat pedig megerősítette –, és Isten egész népét fölruházta a hit különleges érzékével.

Így váltunk Krisztus prófétai küldetésének részeseivé, és ennek végrehajtása közben szolgáljuk az isteni igazságot az Egyházban. Ez az igazság körül vállalt szolgálat egyértelmű azzal, hogy szeretjük, és gondoskodunk róla, hogy mindenki megismerhesse, s így közelebb juthassunk valamennyien üdvözítő erejéhez, ragyogó fényességéhez, mélységeihez és egyszerűségéhez. A szentek élete mutatja, hogy az igazság megértése vágyának és szeretetének együtt kell járnia. Az igaz fény – amely megvilágosítja az isteni igazságot és Isten valóságát beoltja a lelkekbe – leginkább azért világosította meg a szenteket, mert az igazságot tisztelettel és szeretettel ölelték át: elsősorban Krisztus – aki az isteni igazságból élő Ige – és az ő emberi megnyilvánulásai iránti szeretettel, melyeket az evangélium, a hagyomány és a teológia tár elénk. Most is Isten ígéjének elsősorban ilyen megértésére és értelmezésére van szükség: ilyen teológiára van szükségünk. A teológia mindig nagy jelentőségű volt és marad abban, hogy az Egyház, Isten népe, termékenyen és gyümölcsözően vehessen részt Krisztus prófétai küldetésében. Ezért a teológusok, miközben kutatásaikkal és műveikkel az isteni igazságot szolgálják, nem feledkezhetnek meg arról, hogy szolgálatuk – amelyet a „hit megértésének” neveznek – mit is jelent az Egyházban. Ez a „hit megértése” fogalom kettős jelentést hordoz, ha szabad ezt mondanunk Szent Ágoston mondása szerint: „Érts, hogy hihess, és higgy, hogy megérthess!” és akkor tudja megmutatni igazi erejét, amikor a teológusok a Tanítóhivatalnak szolgálnak, mely az Egyházban a Péter utódával hierarchikus kapcsolatban álló püspökökre van bízva, és a püspökök tanító és pásztori szolgálatát segítik, és támogatják Isten egész népe apostoli munkájának végzését.

Ma éppen úgy, mint régebben, s ma talán még inkább a teológusok és a tudósok dolga az Egyházban, hogy a hitet a tudással és bölcsességgel párosítsák, s azért fáradozzanak, hogy egyre szorosabb kapcsolat legyen közöttük, amint ezt Szent Albert egyháztanító napi könyörgésében imádkozzuk. Ez a feladat manapság igen széles körűvé válik a világ és az ember megismerésével foglalkozó tudományok, módszereik és eredményeik fejlődése miatt. De egyformán vonatkozik a szorosan vett

természettudományokra, a humán és filozófiai tudományokra, melyeknek a teológiával való kapcsolatáról a II. Vatikáni Zsinat megemlékezett.

Az emberi megismerés jelen állapotában, amikor az egyre szélesebb körűvé válik és ugyanakkor differenciálódik, a hitet is egyre mélyebben kell látnunk, föltárva a Megváltás misztériumának mélységeit, s arra törekedve, hogy érthető legyen az igazság, melynek egyedüli és végső forrása Isten. Ha szabad ebben amérhetetlenül nagy munkában, s kíváncsi is lehet az előbbi irányba haladva „pluralizmusra” törekedni a kutatás módjában, nem szabad magát a munkát elszakítani a hit és erkölcs tanításának alapvető egységétől, amely egység ennek a tanításnak a tulajdonképpeni célja. Ezért nagyon fontos a teológia és a Tanítóhivatal szoros együttműködése. Minden egyes teológus egész különösen legyen tudatában annak, amit Krisztus mondott: „A tanítás, amit hallotok, nem az enyém, hanem az Atyáé, aki küldött engem”. Ezért senki sem foghatja föl a teológiát úgy, mintha az személyes vélemények gyűjteménye lenne, hanem minden teológusnak tudnia kell: szoros egységben kell lennie az igazság tanításának azzal a küldetésével, mely az Egyház felelősségére van bízva.

E prófétai küldetés Krisztussal együtt való vállalása alapvetően meghatározza az Egyház egész életét. Különleges része van e feladatban az Egyház pásztorainak, akik szünet nélkül tanítják, hirdetik és adják tovább a keresztény hit és erkölcs tanítását. Ennek a tanításnak – missziós és rendes formájában egyaránt – része van abban, hogy Krisztus köré összegyűlik Isten népe; előkészít az Eucharisztia vételére és megmutatja a szentségi élet útjait. Az 1977-ben összehívott püspöki szinodus különleges gonddal foglalkozott korunk katekézisével, s gyümölcseként meg fog jelenni egy pápai dokumentum a tárgyalások, tapasztalatok és kezdeményezések, s a résztvevők véleményének összegezeként. A katekézis ugyanis az Egyház tevékenységének elsődleges és soha meg nem szűnő formája, melyben láthatóvá válik prófétai karizmája: a tanítást és a tanúságtételt ugyanis nem lehet szétválasztani. S ámbár itt elsősorban a papokról van szó, mégsem lehet említés nélkül hagyni azt a sok szerzetest és apácát, akik az isteni Mester iránti szeretettől vezérelve a katekézisnek szentelik magukat; de a laikusokról is szólnunk kell, akik ezzel foglalkoznak, és így fejezik ki hitüket és apostoli öntudatukat.

Ezen kívül egyre inkább gondoskodni kell arról, hogy a katekézis különböző formái – mindenekelőtt a „családi” katekézis, amelyben a szülők tanítják gyermekeiket – bizonyítsák, hogy Isten egész népe részese Krisztus prófétai küldetésének. Ezért az Egyháznak az igazsággal kapcsolatos szolgálatában egyre több hívőnek és egyre változatosabb módokon kell részt vennie. És mit mondjunk a különböző területek szakembereiről: a természettudósokról és bölcsészekről, az orvosokról, a jogászokról, a művészekről és technikusokról, a tanítókról és mindazokról, akik különféle szaktudományok tudósai? Ők mind mint Isten népének tagjai részesei Krisztus isteni igazságot szolgáló prófétai küldetésének azzal is, hogy tisztességesek az igazsággal szemben, bárhol találják meg azt, miközben másokat az igazságban nevelnek és tanítják őket a szeretetben és az igazságosságban való érlelődésre. Így tehát az igazsággal szemben érzett felelősség egyike azoknak a fontos pontoknak, ahol az Egyház minden egyes emberrel találkozik, s egyike a legfontosabb követelményeknek, amelyek

meghatározzák az ember hivatását az Egyház közösségében. Korunk Egyházának az igazsággal szemben érzett felelősségtől vezetve, hűségesnek kell maradnia önmagához, saját természetéhez, melyhez hozzátartozik a Krisztustól származó prófétai küldetés az Ő szavai szerint: „Amint az Atya küldött engem, úgy küldelek én is titeket...Vegyétek a Szentlelket!”

SZENT II. JÁNOS PÁL PÁPA: DIVES IN MISERICORDIA KEZDETŰ ENCIKLIKÁJA

53. Ezért a húsvéti misztérium nem egyéb, mint maga Krisztus, a fölfoghatatlan Isten misztériuma kinyilatkoztatásának csúcshelyzetében. Maradéktalanul ugyanis ekkor válnak valóra az Utolsó Vacsora termében elhangzott szavak: „aki engem látott, látta az Atyát”. Mert Krisztus, akinek az Atya az ember miatt „nem kegyelmezett meg”, s aki a saját fájdmában és a kereszten való gyötrődésében nem tapasztalhatta meg az emberi irgalmat, a föltámadásában mutatja meg akadálytalanul annak a szeretetnek a teljességét, mellyel az Atya Őt és Őbenne minden embert szeret. „Nem a halottak Istene, hanem az élőké.” Krisztus a föltámadásában annyira megmutatta az irgalmas szeretet Istent, hogy vállalta a keresztet, mely a föltámadásnak volt az útja. Éppen ezért, amikor megemlékezünk Krisztus keresztjéről, kínszenvedéséről és haláláról, hitünk és reményünk közvetlenül a Föltámadottra irányul; arra a Krisztusra, aki, „amikor... a hét első napján este lett, ...ott állt közöttük” az Utolsó Vacsora termében, „ahol a tanítványok voltak, ...rájuk lehelt és mondta nekik: Vegyétek a Szentlelket. Akiknek megbocsátjátok majd a bűnöket, azok bocsánatot nyernek, akiknek pedig megtartjátok, azoknak meg lesznek tartva”.

SZENT II. JÁNOS PÁL PÁPA RECONCILIATIO ET POENITENTIA KEZDETŰ APOSTOLI BUZDÍTÁSA

29. „Akinek megbocsátjátok bűneit”

Az első alapvető igazságot az Ószövetség és az Újszövetség szent könyveiből ismerhetjük meg: Isten irgalmas és megbocsátó. Teljes ellentétben azzal az előítéllettel, mely az Ószövetség Istent szigorúnak és megtorlónak állítja be, a zsoltáros és a próféták tanításában Isten leggyakoribb jelzője, hogy irgalmas. A zsoltárok között egy terjedelmes bölcsességi ének a kivonulás hagyományaihoz visszanyúlva elmondja, hogy Isten milyen jóakarattal bánt népével. A maga emberszabású ábrázolásmódjában is Istennek ezen cselekedetei az ószövetségi megnyilatkozásokban a legkifejezettebb módon szólnak Isten irgalmasságáról. Legyen elegendő a következő versek idézése: „Bűneiket mégis elengedte, nem pusztította el őket. Újra meg újra fékezte haragját, nem zúdította rájuk indulata árját. Gondolt rá, hogy csak testi lények, olyanok, mint a fuvallat, amely eloszlik és nem tér vissza.”

Amikor az idők teljességében Isten Fia jött mint bárány, *aki elveszi a világ bűneit, úgy jelent meg*, mint akinek hatalma van a bűnöket megítélni és megbocsátani, aki nem azért jött, hogy elítéljen, hanem hogy megbocsásson és gyógyítson.

Ezt a teljhatalmat a bűnök megbocsátására Krisztus a Szentlélek által átadta egyszerű embereknek is, akik maguk is ki voltak téve a bűn cselvetéseinek, az

apostoloknak: „Vegyétek a Szentlelket! Akinek megbocsátjátok bűneit, az bocsánatot nyer, akinek nem bocsátjátok meg, nem nyer bocsánatot.” Ez az evangéliumnak egyik legcsodálatosabb újdonsága! Ő ezt a teljhatalmat úgy adta az apostoloknak – ahogyan azt az Egyház kezdettől fogva értelmezte –, hogy ez átadható az utódoknak, azoknak, akik maguktól az apostoloktól kapják a küldetést és a megbízást az evangélium hirdetésére és Krisztus megváltói munkájának folytatására.

Itt mutatkozik meg teljes nagyságában annak személye, aki a bűnbánat szentségének kiszolgáltatására hatalmat kapott, akit a legrégebb szóhasználattal gyóntató atyának neveztek.

A pap, a bűnbánat szentségének kiszolgáltatója – akár szentmisét mutat be az oltárnál, akár más szentséget szolgáltat ki – „Krisztus személyében” cselekszik. Krisztus, aki a pap által jelen van, és általa a bűnbocsátás titkát gyakorolja, úgy jelenik meg, mint az emberek testvére; mint irgalmas, hűséges és együttérző főpap; mint pásztor, ki kész az elveszett bárányt megkeresni; mint orvos, ki gyógyít és erősít; mint az egyedüli tanító, ki az igazságot oktatja és Isten útjait mutatja; mint élők és holtak bírója, aki az igazság és nem a látszat szerint ítél.

Ez a szolgálat a legnehezebb és a paptól a legtöbb okosságot igényli; a legfáradságosabb és legsúlyosabb, de egyúttal a legszebb és vigasztalással teljes. Éppen ezért – és a szinódus sürgető felhívására – sohasem szűnnek meg püspök- és paptestvéreimet buzdítani ennek a szolgálatnak hűséges és gondos betöltésére. A hívővel kapcsolatosan, ki lelkét bizonyos félelemmel és bizalommal tárta fel, a gyóntató nagy feladata, hogy bűnbánatra és emberi kiengesztelődésre vezesse. Neki kell a hívők gyengéit és botlásait felismernie, értékelnie kell a jóra törekvését és az azért való fáradozást. A gyóntató szítsa fel a gyónó szívében a Szentlélek tüzeit, és adjon neki feloldozást, melyet csak az Isten adhat. Ünnepelje az Istennel, az Atyával való kiengesztelődést, amint azt a tékozló fiú története leírja. A bűnétől megtisztult embert a papnak fel kell vennie az egyházi közösségbe, és atyailag határozottan bátorítva és barátságosan figyelmeztetnie kell: „többé ne vétkezzél”.

Ennek a szolgálatnak betöltéséhez a gyóntatónak feltétlenül rendelkeznie kell *különös emberi képességekkel*, ezek: okosság, diszkréció, megkülönböztető képesség, szelíd határozottság és jóság. Továbbá szüksége van komoly és alapos, nem töredékes, hanem teljes és harmonikus felkészültségre a teológia különböző területein, a pedagógiában, a pszichológiában, az elbeszélgetés módszereiben. Mindenekfölött Isten szavának élő ismeretére van szüksége, valamint arra, hogy át is tudja adni. De még szükségesebb, hogy ő maga mély és valóban lelki életet éljen. Hogy másokat a keresztény tökéletesség útjára vezessen, *először* magának a gyóntatónak kell ezen az úton járnia, és inkább cselekedettel, mint szavakkal bizonyítania, hogy járatos az imaéletben, az evangélium teológiai és erkölcsi erényeinek gyakorlásában, Isten akarátának engedelmes elfogadásában, az Egyház szeretetében és a tanítóhivatal követésében.

Az emberi adottságok, a keresztyén erények és a lelkipásztori képesség kívánt értékeit nem szerezhethjük meg rögtönzéssel vagy erőfeszítés nélkül. A bűnbánat szentségének szolgálatára minden papnak már a szemináriumban kell előkészülnie a dogmatika, az erkölcsan, a lelkipásztorkodástan tanulásával; de foglalkoznia kell az embertudományokhoz tartozó tárgyakkal is: a dialógusok módszerével, lelkipásztori eszmecserékkel. Továbbá be kell őt vezetni a gyóntatás tapasztalataiba, és abban továbbra is támogatni kell. Állandó tanulással kell fáradoznia önmaga tökéletesítésén és korszerű továbbképzésén. Mekkora értéket nyerne az Egyház kegyelemben és az igazi lelki élet kiadásában, ha minden pap azzal törődne, hogy sem hanyagságból, sem más ürüggyel el ne mulassza a hívekkel való találkozást, és mindezeket túl: sohase menjen előkészület vagy az elengedhetetlen emberi feltételek, lelki és lelkipásztori követelmények megléte nélkül a gyóntatószékbe!

Nem mulaszthatom el, hogy ne emlékezzem meg tiszteletteljes csodálattal a gyóntatószék kivételes apostolairól: Nepomuki Szent Jánosról, Vianney-i Szent Jánosról, Cafasso Szent Józsefről és Castelnouvói Szent Lipótról, hogy csak a legismertebbeket említsem, kiket az Egyház fölvelt a szentek sorába. De ki akarom fejezni tiszteletemet a megszámlálhatatlanul sok ismeretlen gyóntató iránt, akiknek oly sok lélek köszönheti az üdvösségét. Mellettük álltak megtérésükkor, mellettük álltak a bűn és kísértés elleni harcukban, segítették lelki előrehaladásukat és megszentelődésüket. Nem vonakodom kimondani, hogy a nagy szentek is általában ezekből a gyóntatószékekből jöttek; és a szentekkel együtt az Egyház lelki öröksége és a kultúra virágzása és az Egyház virágzása is, amelyet áthatott a Szentlélek! Tisztelet övezi ezeknek a testvéreknek a csapatát, kik nap nap után a bűnbánat szentsége révén a kiengesztelődés művén dolgoztak és ezután is dolgozni fognak!

2.3. LITURGIKUS NÉZŐPONT

2.3.1. AZ EVANGÉLIUMI SZAKASZ KAPCSOLÓDÁSI PONTJAI A SZENTMISE SZERTARTÁSÁNAK EGYÉB SZÖVEGEIVEL

A pünkösddvasárnapi liturgiában az *evangélium* János evangélistától olvasható. Az egyik választható evangéliumi szakasz (Jn 20,19-23) leírja, hogy amikor Jézus a feltámadása után először megjelent tanítványainak, rájuk lehelve megajándékozta őket a Szentlélekkel. Hallhatjuk a missziós felszólítást is: „Amint engem küldött az Atya, úgy küldelek én is titeket”. Majd az Úr azt mondja nekik: „Akinek megbocsátjátok bűneit, az bocsánatot nyer, s akinek nem bocsátjátok meg, az nem nyer bocsánatot”. A másik választható evangéliumi részlet a János-evangélium korábbi verseit idézi (Jn 15, 26-27; 16, 12-15). Jézus itt ígéri meg a Szentlelket: „Ha eljön a Vigasztaló, akit az Atyától küldök, az Igazság Lelke, aki az Atyától származik, ő majd tanúságot tesz rólam. Tegyetek ti is tanúságot rólam, hiszen kezdettől fogva velem voltatok”, továbbá hozzáteszi: „amikor eljön az Igazság Lelke, ő majd elvezet benneteket a teljes igazságra”.

A Szentléleknek az apostolokra való pünkösdi kiadását beszéli el az *olvasmány* (ApCsel 2,1-11).

A két választható *kezdőének* mindegyike a Lélekhez köthető: egyik az Úr Lelkéről szól még az ószövetségi idők tanúságaként, a másik pedig már Pál keresztény tapasztalatát önti szavakba: „Az Úrnak lelke betölti a földkerekséget, és aki egybefogja a mindenséget, tud minden szóról” (Bölcs 1,7), illetve: „Isten szeretete kiáradt szívünkbe a bennünk lakó Szentlélek által” (Róm 5, 5).

A *kezdő könyörgés* a Lélek ajándékait kéri az egész világ számára: „Istenünk, (...) Áraszd ki a Szentlélek ajándékait az egész világra, és töltsd be híveid szívét isteni kegyelmeddel”.

A *válaszos zsoltár* válasza így szól: „Áraszd ránk Lelkedet, Istenünk: újítsd meg a föld színét” (vö. Zsolt 103 (104), 1ab. és 24ac. 29bc-30. 31 és 34).

Az egyik választható *szentlecke* (1Kor 12, 3b-7. 12-13) arról tesz tanúságot, hogy Jézust csak a Lélek által vallhatjuk Urunknak, illetve kiemeli azt, hogy a Lélek ajándékait a közösség javára kell, hogy kamatoztassuk. A *szekvencia* éneke a Szentlelket hívja. Ehhez hasonló tartalmú az *alleluja vers*: „Jöjj el, Szentlélek Isten, töltsd el híveid szívét, és szereteted tüzeit gyullaszd föl bennünk!” A másik választható *szentlecke* pedig (Gal 5, 16-25) a Szentlélek gyümölcseit mutatja be.

Az *egyetemes könyörgésekben* is megjelenik a Szentlélek ajándékaiért való imádság a papok, hívek és szenvedők számára egyaránt. A másik választható egyetemes könyörgés sorozatban kifejezetten a Szentlélek hét ajándékához kapcsolódnak a kérések.

A Szentlélek elküldése, a fogadott fiúság és a népek egyesítése áll a pünkösdi *prefáció* középpontjában.

Az olvasmányra utal vissza az *áldozási ének*: „Mindannyiukat eltöltötte a Szentlélek, és hirdették Isten nagy tetteit” (ApCsel 2,4.11).

Az *áldozás utáni könyörgés* pedig a Szentlélek erejének bennünk való mindenkori működéséért fohászkodik: „Istenünk, (...) Őrizd bennünk a kegyelmet, amelyet adtál, hogy a Szentlélek belénk öntött ereje mindenkor elevenen működjék, és a lelki táplálék gyarapítsa bennünk a kegyelmi életet.”

2.3.2. LITURGIKUS ÉNEKEK

ÉNEKLŐ EGYHÁZ

Az Úr Lelke (567)

<http://nepenektar.hu/idoszak/punkosd/liturgia/194/intr/671/az-ur-lelke-spiritus-domini>

Jöjj el, Szentlélek Úristen (568)

<http://nepenektar.hu/idoszak/punkosd/liturgia/194/allv/673/jojj-el-szentlelek-uristen-veni-sancte-spiritus>

Jöjj, Szentlélek Isten, jöjj (569)

<http://nepenektar.hu/idoszak/punkosd/liturgia/194/seq/674/jojj-szentlelek-isten-jojj-veni-sancte-spiritus>

A Lélek, ki az Atyától (570)

<http://nepenektar.hu/idoszak/punkosd/liturgia/194/comm/677/a-lelek-ki-az-atyatol-spiritus-qui-a-patre>

GITÁROS ÉNEKEK

Sillye Jenő: Pünkösöd

https://www.youtube.com/watch?v=G9th57_Dc_w

Silye Jenő: Zúgó szél

<https://www.youtube.com/watch?v=J3q1xPoFFTww>

Hillsong United: Meghívtál, hogy vízre lépjek,

<https://www.youtube.com/watch?v=HcpzUX3NNso>

2.4. PEDAGÓGIAI NÉZŐPONT

2.4.1. EVANGÉLIUM TÉMÁJÁT FELDOLGOZÓ IRODALMI MŰVEK

Mécs László: A Szentlélek ekéi

Hogy angyalkezből bezárult az Éden
átok morajlik, forr a föld szívében,
s a kéreg tövist, bojtortjánt terem.

Az ember itt vergődött rögre esve,
tövis szurkálta lábait sebesre,
s kiszúrta lelke álmodó szemét.

S míg könnye hull a föld ugarszívére
a Szentlélek már néhány ezer éve
jár, jár a bojtortjános föld felett.

Szánt vihar-vemhes titkos paripákon,
ölében mag van, édes álom-mákony,
s amerre megy, a vak szem mennybe lát...

Így jár a földön néhányezer éve,
megtüzesült emberszív az ekéje,
s évszázados barázda jár nyomán.

Akkor van igazi ünnep, piros pünkösöd,
mikor egy vaksi, rögre görnyedt bűnöst,
szántó, izzó ekéje megérint.

Az volt a pünkösöd, mikor az a hitvány
gyáván bujdosó tizenegy tanítvány
a Szentlélek tüzes ekéje lett.

Az volt a szántás! Végtelenbe vágta
barázdát minden táján e világnak,
és Föld és ember újról álmodik.

II. Róbert francia király – Himnusz a Szentlélekhez

Jőjj Szentlélek-isten, jőjj
s áraszd ki a mennyekből
fényességed sugarát!
Jőjj, ki árvák atyja vagy,
jőjj, ki szívek lángja vagy,
ajándékos jóbarát!

Jőjj áldott vigasztalás,
drága vendég, lelkitárs,
legédesebb enyhülés:
fáradtságra nyugalom,
hőség ellen oltalom,
zokogásban könnyülés!

Jőjj és töltsd be híveid
legtitkosabb szíveit,
boldogító égi tűz!
Semmi, semmi nélkülöd
az emberben nem lehet,
semmi tiszta, semmi szűz.

Mosd, amit a szenny belep,
öntözd, ami eleped,
seb fájását csillapítsd;
ami dermedt, élesztgesd,
ami fagyos, melengesd,
ami hibás, igazítsd!

Benned minden bizalom!
Osszad, osszad pazaron
hét szent ajándékodat:
adj érdemre jobbulást,
üdvösséges kimulást;
s örök vigasságot adj!

2.5. KÉRDÉSEK AZ EVANGÉLIUMHOZ

- Honnan származik az én békém?
- Milyen lelkülettel veszem magamhoz a szentáldozásban Jézus szent Testét és szent Vérét?
- Vágyom-e a Szentlélekre?
- Van-e bennem félelem, ami meggátol abban, hogy közel engedjem magamhoz Jézust?
- Felfedezem -e magamban a Szentlélek ajándékait?

3. ORATIO – IMÁDSÁG

A szentmise első könyörgése

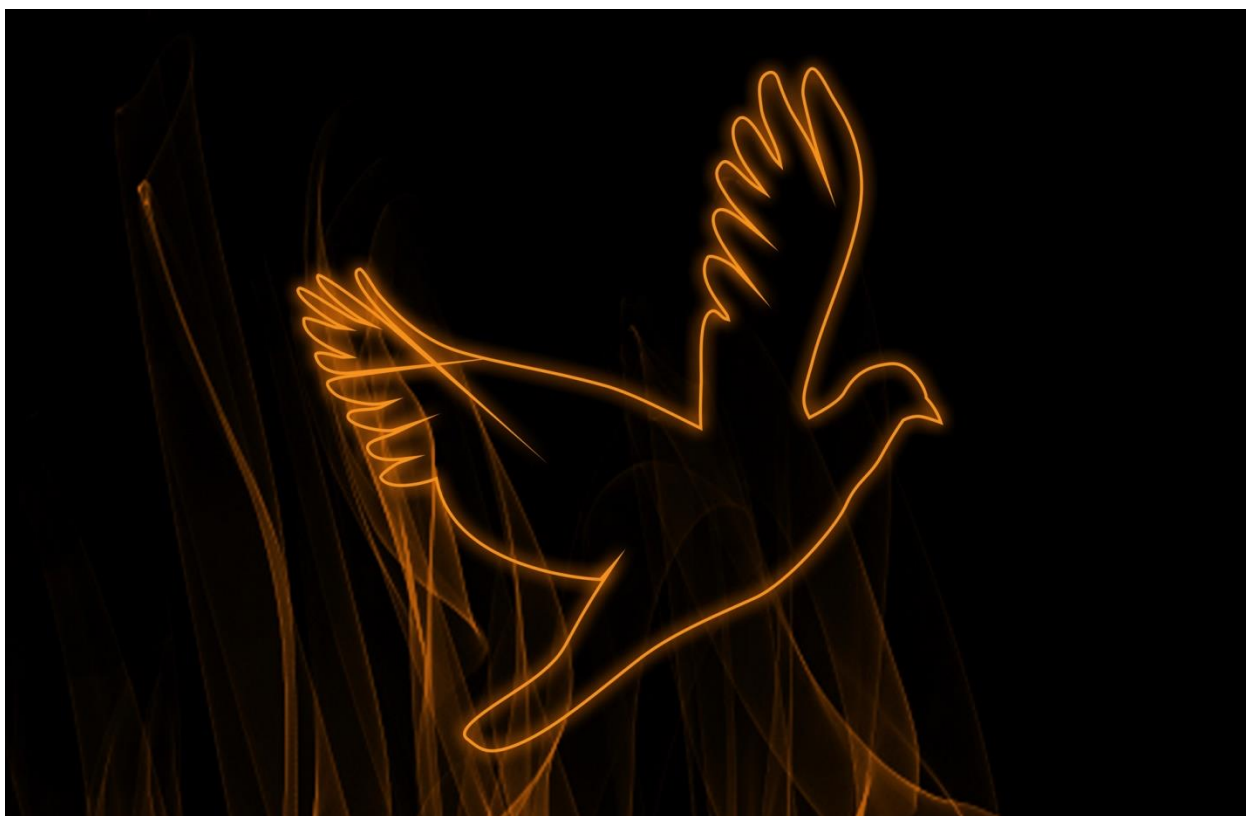
Istenünk, te a mai szentséges ünnepen Egyházadat és általa a világ minden népét és nemzetét megszentelted. Áraszd ki a Szentlélek ajándékait az egész világra, és töltsd be híveid szívét isteni kegyelmeddel, amellyel egykor elindítottad az evangélium hirdetését. A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön örökké. Ámen.

Imádság

Mennyei Atyánk, Jézus nevében kérünk, küldd el Szentlelkedet, hogy a békét, az egyetértést és a kiengesztelődést tudjuk szolgálni ott, ahová állítottál bennünket! Ámen.

4. CONTEMPLATIO – SZEMLÉLŐDÉS

Vegyétek a Szentlelket! (Jn 20,19–23)

(Forrás: Shutterstock)

5. CONDIVISIO – MEGOSZTÁS

Örömhír megfogalmazása: Nekem ebben a szakaszban az az örömhírem, hogy...

- van bűnbocsánat, van lehetőség az újrakezdésre.
- küldetést kaptam.

6. ACTIO – TETTEKRE VÁLTÁS

Tanúságtétel megfogalmazása: Az evangéliumi szakasz arra ösztönöz, hogy...

- hívjam minden nap a Szentlelket, hagyjam, hogy átforgalmazzon engem.
- napi feladatom, hogy Isten jóságáról, irgalmáról beszéljek.
- átlépjem a határait és Jézussal merjek bátor lenni.
- engedjem, hogy a Szentlélek általam is munkálkodjék.

IMPRESSZUM

A *Lectio divina segédanyagok*, amiknek felépítése a *lectio divina* módszer felosztását követi, segítik az evangéliumi szakasz imádságos elmélyítését.

Lectio divina segédanyag, Pünkösddvasárnap („B” év)
Borítófotó © Shutterstock

A Biblia szövegének fordításait a következő forrásokból vettük át:

- liturgikus szöveg: igenaptar.katolikus.hu (utolsó letöltés 2020. szeptember 18.)
- a görög szöveget az SBLGNT (utolsó letöltés 2020. május 11.)
- latin fordítás: Vatikán online archívuma (utolsó letöltés 2020. május 14.)
- további magyar fordítások: szentiras.hu (utolsó letöltés 2020. május 12.)

Ruszei Szent Fulgencius prédikációjának részletét a Biblia dei PADri kiadvány alapján Rácz Dávid fordította.

Katolikus Egyház Katekizmusa: archiv.katolikus.hu/kek (utolsó letöltés 2020. május 15.)

Pápai gondolatok: regi.katolikus.hu (utolsó letöltés 2020. szeptember 14.)

II. Róbert francia király (Babits Mihály fordítása): Himnusz a Szentlélekhez –

<https://szabadmagyarszo.com/2017/06/03/himnusz-a-szentlelekhez>

Mécs László: A Szentlélek ekéi – <https://www.istenesversek.hu/mecs-laszlo-a-szentlelek-ekai/>

A *Lectio divina segédanyag* összeállításában a lectio divina munkacsoport működött közre, melynek vezetője Nyúl Viktor, egykori és jelenlegi tagjai pedig: Asztalos Gábor Tamás, Asztalos Livia, Csonka Laura, Endrédi Melinda, Geiszelhardt Sára, Görföl Tibor, Grász-Szily Boglárka, Haász Rebeka Anna, Fazekas Zsófia, Hegyi László, Járai Ferenc, Máté Mária Magdolna Teréz nővér, Mohay Réka, Molnár Dzszenifer, Nyúlne Révfalvi Ildikó, Paal Ágnes, Rácz Dávid, Rácz Édua Anna, Roszkopf Rita, Sárszegi Judit, Szabóné Nagy Katalin, Vermes Nikolett, Zimonyi Géza.

Ezen kiadvány tartalma szerzői jogi védelem alatt áll. A szerzői jogok tulajdonosai a fentebb említett esetekben az ott megjelölt jogtulajdonosok, külön meg nem jelölt esetekben a Pécsi Egyházmegye. Hitbuzgalmi és lelkipásztori célra a kiadvány anyaga szabadon felhasználható.

Kiadja a Pécsi Egyházmegye, 2021

7621 Pécs, Dóm tér 2.

E-levelezési cím: lectio.divina@pecs.egyhazmegye.hu

Honlap: lectiodivina.hu